

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของเกาะสมุย

บทนี้ได้กล่าวถึงประวัติและความเป็นมาของเกาะสมุย สภาพทั่วไปทางกายภาพและภูมิอากาศ สภาพสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนพัฒนาการการท่องเที่ยวเกาะสมุย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าของแหล่งน้ำในบทที่ 4 และศักยภาพเพื่อการพัฒนาในบทที่ 5 ต่อไป

2.1 ประวัติและความเป็นมา

คำว่า "สมุย" มาจากภาษาไตไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด มีการสันนิษฐานในหลายความหมาย เช่นว่าเป็นภาษาจีนไหหลำ มาจากคำว่า "เซา่วย" ที่แปลว่า ด่านแรกหรือประตูแรก เนื่องจากชาวจีนไหหลำที่มาติดต่อค้าขายกับไทยโดยเรือสำเภา ต้องมาจอดพักเรือที่เกาะสมุย ซึ่งเห็นได้จากชาวจีนส่วนใหญ่บนเกาะมีเชื้อสายจีนไหหลำ คำว่า "เซา่วย" จึงได้ออกเสียงเพี้ยนมาเป็น "สมุย" หรือบ้างก็ว่าเป็นคำมาจากภาษามลายูและทมิฬแถบอินเดียตอนใต้ คือ "สมอย" แปลว่า "คลื่นลม" และบ้างก็สันนิษฐานว่ามาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งที่มีอยู่ทั่วไปในภาคใต้ ที่ชาวบ้านเรียกว่า "ต้นหมุย"

มีคนมาอยู่บนเกาะ เมื่อใดไม่มีหลักฐานยืนยัน แต่สันนิษฐานว่าประชากรเกาะสมุยได้ตั้งรกรากมากกว่า 200 ปี จากหนังสือ ชีวีวัฒน์ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ครั้งเที่ยวตากอากาศตามชายทะเลฝั่งตะวันตก ในอ่าวสยามเมื่อปี พ.ศ. 2424 (ร.ศ. 103) ได้กล่าวถึงเกาะสมุยในสมัยนั้นว่า " ในหมู่บ้านเกาะสมุยนี้ ถ้าจะประมาณโรงเรือนราษฎรที่ตั้งอยู่จะเป็นไทยประมาณ 400 หลัง เศษ จีน 100 หลัง เศษ เป็นจำนวนคนประจำอยู่ ๕. เกาะนั้นเป็นไทยประมาณ 1,000 คน เศษ จีนสัก 600 คน เศษ คิดทั้งคนจรไปมาตั้งบ้างไปบ้าง จะเป็นคนรวมประมาณถึง 2,000 คน...การหากิน คนไทยทำนา ทำไร่ แดง ฝ้าย ทำสวนมะพร้าว ให้เงินถือและทำน้ำมันยางและได้ พวกจีนนั้นถือสวนมะพร้าวของไทยจำหน่ายมะพร้าวแก่ออกจากเกาะอย่างหนึ่ง ทำน้ำมันมะพร้าวขายออกจากเกาะอย่างหนึ่ง เลี้ยงหมูไหหลำขายในเกาะและส่งออกนอกเกาะอย่างหนึ่ง มีเรือสำเภาไหหลำใหญ่เล็ก รับลินค้าที่เกาะสมุยอยู่เสมอ ทุกเดือน ๆ หนึ่งไม่น้อยกว่า 4 - 5 ลำ "

การปกครองในอดีตต้นสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมุยขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราชตั้งศาลากลางอยู่ที่บ้านดอนแดง ช้างวัดประเดิม ตำบลหน้าเมือง อยู่ใกล้ทะเลทางด้านใต้ของเกาะใกล้เมืองนครศรีธรรมราชมากกว่าเมืองไชยา (สุราษฎร์ธานีปัจจุบัน) มีเรือนจำใกล้หมู่บ้านปากคอก ตำบลมะเร็ต ปัจจุบันเรียกว่า บ้านหน้าค่าย ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2427 เกาะสมุยได้มาขึ้นกับเมืองไชยา และในปี พ.ศ. 2440 ได้มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116

เกาะสมุยมีฐานะเป็นอำเภอโดยรวมกับเกาะพะงันขึ้นกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีหลวงพิพิธอักษรเป็น นายอำเภอคนแรก และได้พิจารณาว่าที่ตั้งเมืองเดิมไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นที่ลุ่มบริเวณอ่าวมีปะการัง ทอดยาวขวางปากอ่าวลำบากแก่การจอดเรือ และหลบคลื่นลม ในปี พ.ศ. 2449 จึงย้ายเมืองมาตั้ง ที่อ่าวหน้าทอน ตำบลหน้าทอน (พ.ศ. 2485 เปลี่ยนเป็นตำบลอ่างทอง) ซึ่งมีประชากรหนาแน่น มี อ่าวจอดเรือกว้างขวางเหมาะแก่การจอดเรือหลบคลื่นลม แม้จะมีแนวปะการังแต่ก็ได้ปิดปากอ่าว เรือสามารถเข้าถึงฝั่งได้สะดวก ซึ่งได้แก่ที่ว่าการอำเภอเกาะสมุยในปัจจุบัน

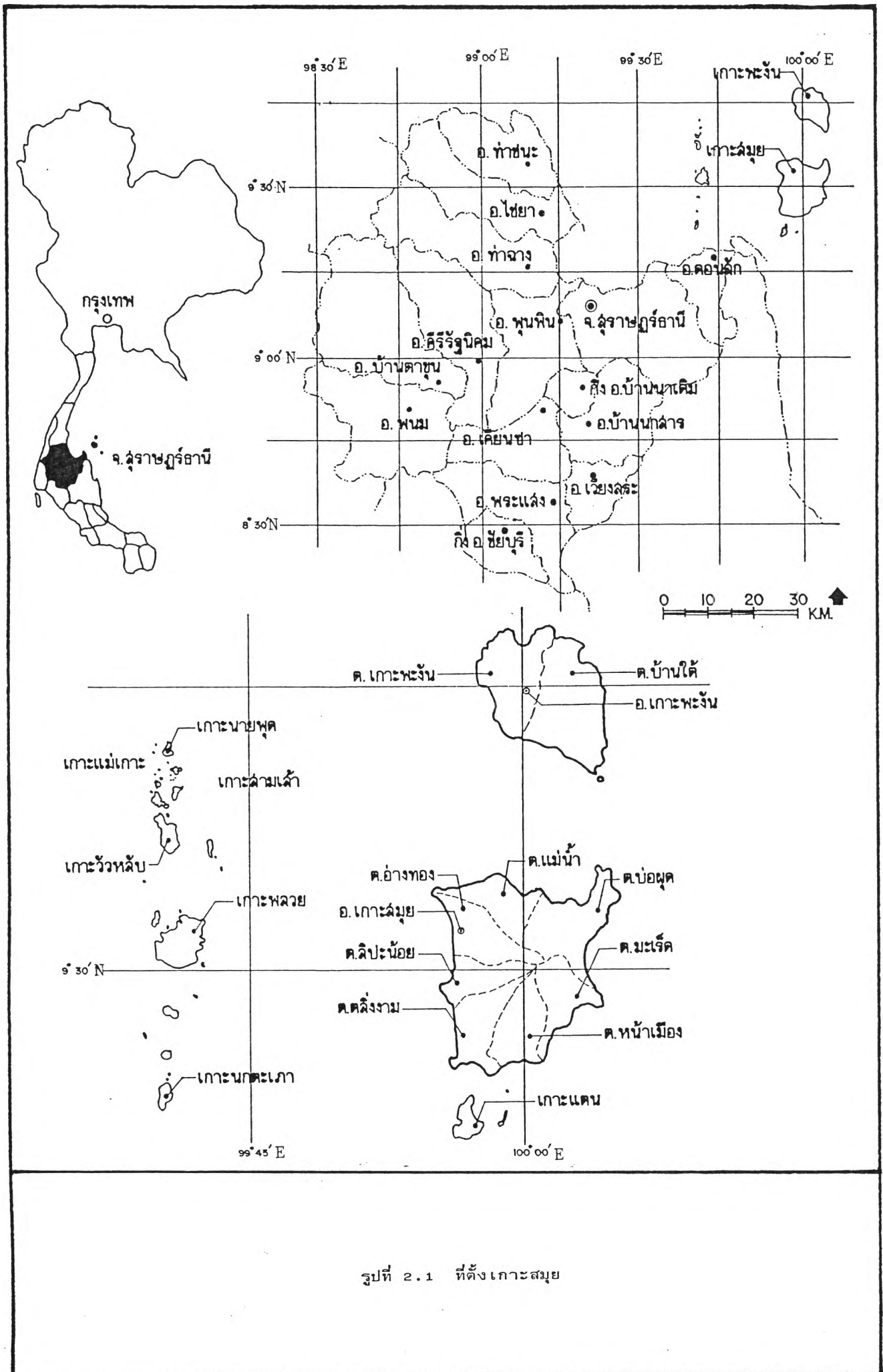
ในปี พ.ศ. 2498 ได้ประกาศให้หมู่ที่ 3 ตำบลอ่างทอง (ชุมชนบริเวณที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ) เป็นเขตสุขาภิบาลเกาะสมุย และประกาศเป็นเขตสุขาภิบาลทั้งอำเภอ เมื่อปี พ.ศ. 2507 ต่อมาเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2513 โดยประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะเกาะพะงันเป็นกิ่งอำเภอ (ต.เกาะพะงัน ต.บ้านใต้ และ ต.เกาะเต่า) และยกฐานะ กิ่งอำเภอเกาะพะงัน เป็นอำเภอเกาะพะงัน แยกจากอำเภอเกาะสมุย เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2520

2.2 สภาพทั่วไปทางกายภาพ

2.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเกาะสมุยเป็นอำเภอหนึ่งใน 14 อำเภอของจังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่เกาะสมุยตั้งอยู่ตอนกลางของอ่าวไทย นอกชายฝั่งทะเล ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ระหว่างเส้นรุ้ง (Latitude) ที่ $09^{\circ} 20'$ - $09^{\circ} 36'$ เหนือ และเส้นแวง (Longitude) ที่ $99^{\circ} 15'$ - $100^{\circ} 05'$ ตะวันออก ระยะทางที่ใกล้ที่สุดจากตัวเกาะสมุยถึงแผ่นดินใหญ่บริเวณอำเภอดอนสัก (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) ประมาณ 20 กิโลเมตร รองลงไปได้แก่ อำเภอขนอม(จังหวัดนครศรีธรรมราช) ระยะทางประมาณ 26 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีประมาณ 80 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครทางทิศใต้ ประมาณ 600 กิโลเมตร

อำเภอเกาะสมุยมีพื้นที่ 314 ตารางกิโลเมตร แต่เฉพาะเกาะสมุยมีเนื้อที่ประมาณ 231.36 ตารางกิโลเมตร (144,600 ไร่) คือบริเวณเกาะสมุย รวมเกาะเล็กน้อยใกล้เคียง ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่หมู่เกาะอ่างทอง และเกาะพลวยอีก 82.64 ตารางกิโลเมตร เกาะสมุยมีอาณาเขตติดต่อโดยรอบ ดังรูปที่ 2.1 คือ

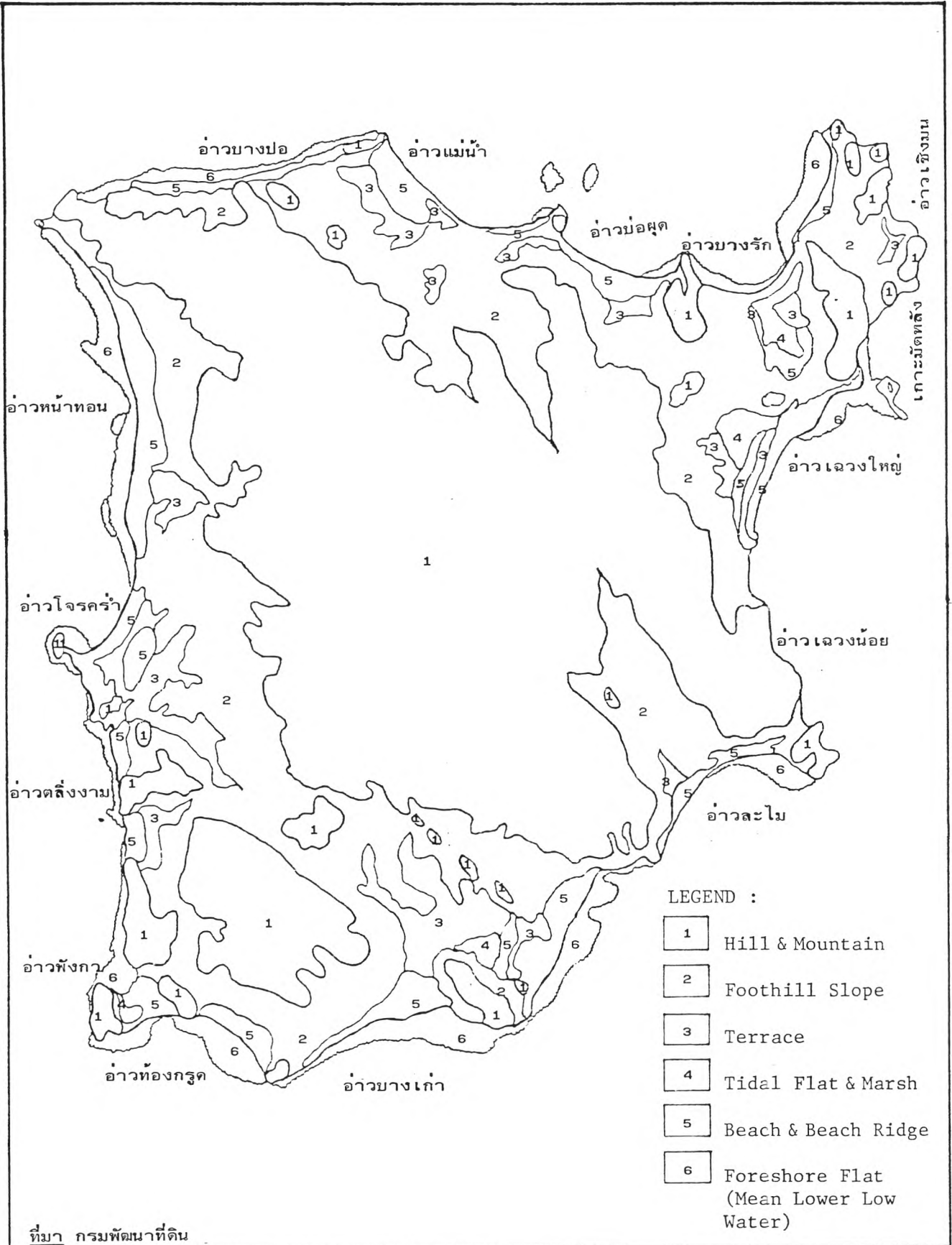
รูปที่ 2.1 ที่ตั้งเกาะสมุย

ทิศเหนือ	จด	ทะเลเขตอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ระยะทางที่ใกล้ที่สุด บริเวณแหลมลำโรงของเกาะสมุย และแหลมหาดรีนของเกาะพะงัน ประมาณ 9 กิโลเมตร)
ทิศใต้	จด	ทะเลเขตอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันออก	จด	ทะเลอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	จด	ทะเลเขตอำเภอดอนสัก กาญจนดิษฐ์ ไชยา ท่าฉาง และ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2.2 สภาพภูมิประเทศ

เกาะสมุยตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลภาคใต้ด้านตะวันออก ซึ่งเป็นชายฝั่งทะเลยกตัวและฝั่งทะเลเปิดของคาบสมุทร สภาพภูมิประเทศของเกาะสมุย ดังแสดงในรูปที่ 2.2 , 2.3 และรายละเอียดลักษณะพื้นที่ในตารางที่ 2.1 ตอนกลางของเกาะสมุยมีลักษณะเป็นภูเขา มีเนื้อที่คิดเป็นประมาณร้อยละ 53.77 ของเกาะ โดยมีโครงสร้างทางธรณีวิทยาต่อเนื่องมาจากเทือกเขานครศรีธรรมราชเป็นภูเขาหินแกรนิต มียอดสูงสุด 635 เมตร จากระดับน้ำทะเล วางตัวเป็นแนวขวางจากพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือผ่านตัวเกาะครอบคลุมพื้นที่บริเวณกลางเกาะ และพื้นที่ด้านตะวันออกเกือบทั้งหมด ซึ่งภูเขาเหล่านี้นับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของเกาะสมุยมีป่าไม้เบญจพรรณและสวนมะพร้าว ส่วนพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงใต้เป็นหินชุดกาญจนบุรี ได้แก่ หินทราย หินชนวน และหินควอตไซต์ พื้นที่อื่น ๆ เป็นที่ราบต่ำและที่ลุ่มประมาณร้อยละ 5.28 เป็นพื้นที่ดอนประมาณร้อยละ 33 ที่เหลือเป็นหาดทรายและสันทรายอีกร้อยละ 7.95 ซึ่งมีสภาพเป็นแหลมและอ่าว ที่มีหาดทรายยาว เช่น หาดเจวงน้อย หาดเจวงใหญ่ และอ่าวละไม ส่วนบริเวณเกาะเล็กเกาะน้อยโดยรอบ เช่น เกาะแตน เกาะมัดหลัง นั้น มีลักษณะภูมิประเทศคล้ายกับเกาะสมุย โดยมีเนินเขาตรงกลาง หาดหิน และแนวปะการังโดยรอบ ซึ่งอาจกล่าวสภาพพื้นที่โดยละเอียด ได้ดังนี้ :

- 1) หาดทราย และสันทราย (Beach and Beach ridges) ส่วนใหญ่พบเป็นแนวยาวไปตามริมฝั่งทะเล เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของคลื่น หรือกระแสน้ำพัดพาเอาทรายไปกองทับถมไว้ตามริมฝั่ง หรือขึ้นไปกองทับถมไว้บริเวณเหนือหาด ทำให้เกิดเป็นสันทรายเตี้ยและแผ่กว้าง อาจจะเป็นสันเดียว หรือหลายๆ สัน ขนานกันไป มักจะพบตั้งแต่ชายฝั่งทะเลหรือพบลึกเข้าไปจากฝั่งทะเล โดยพบเป็นแนวยาวไปตามริมฝั่งทะเลรอบเกาะ
- 2) ที่ราบน้ำทะเลท่วมถึง (Tidal flat) พบตามบริเวณที่เป็นส่วนปลายของลำคลองลำธาร ซึ่งระบายน้ำจากเขาลงสู่ทะเล เป็นบริเวณที่มีลักษณะเป็นที่ลุ่มต้ำน้ำทะเลท่วมถึง

ที่มา กรมพัฒนาที่ดิน

รูปที่ 2.2 ลักษณะภูมิประเทศของเกาะสมุย

ตารางที่ 2.1 รายละเอียดลักษณะพื้นที่เกาะสมุย

ลักษณะพื้นที่	ขนาดพื้นที่		ร้อยละของพื้นที่ เกาะทั้งหมด (%)
	ไร่	ตารางกิโลเมตร	
1. หาดทรายและสันทราย	11,496	18.39	7.95
2. ที่ราบน้ำทะเลท่วมถึง	246	0.39	0.17
3. ที่ลุ่มต่ำมาก	312	0.50	0.22
4. ที่ราบต่ำ	6,824	10.92	4.72
5. ที่ลุ่มต่ำระหว่างเนิน	250	0.40	0.17
6. ที่ดอน			
-บริเวณหุบเขาที่มีการทับถม	3,123	5.00	2.16
-บริเวณพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพล จากหินแกรนิตและหินอื่น ๆ	44,552	71.28	30.81
7. เขาและภูเขา			
-เขาติดต่อกัน	75,192	120.31	52.00
-เขาไม่ติดต่อกัน	2,605	4.17	1.80
รวมทั้งหมด	144,600	231.36	100.00

ที่มา : รายงานสำรวจดิน บริเวณเกาะสมุย และเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ฉบับที่ 247
เมษายน 2523 จัดทำโดย นายอนันต์ นิทยารักษ์ กองสำรวจที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พืชพรรณที่ขึ้นส่วนใหญ่เป็นพวกโกกงกาง แสม พบทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ บริเวณบ้านทะเล และบ้านท้องโตนด

- 3) ที่ลุ่มต่ำมาก หรือพรุ (Depression) เป็นบริเวณพื้นที่ที่เป็นที่ลุ่มต่ำ สภาพพื้นที่เป็นแอ่งยาวอยู่ระหว่างสันทราย หรือบริเวณด้านหลังของสันทราย มีน้ำขังอยู่ตลอดปี หรือเกือบตลอดปี พืชพรรณที่ขึ้นเป็นพวกเสม็ดหญ้าเป็นส่วนใหญ่ บริเวณนี้ไม่ค่อยได้ใช้ทำนา เนื่องจากมีน้ำขังอยู่เกือบตลอดปี
- 4) ที่ราบต่ำ เป็นบริเวณพื้นที่ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นที่ต่ำราบเรียบ หรือเกือบราบเรียบ มีความลาดชันไม่เกินร้อยละ 2 บริเวณพื้นที่เหล่านี้เคยเป็นพื้นที่ที่น้ำทะเลท่วมถึงมาก่อน แต่ได้ถูกตะกอนลำน้ำพัดพามาทับถมที่หลัง จึงไม่พบร่องรอยของอิทธิพลน้ำทะเล บริเวณพื้นที่เหล่านี้ โดยปกติจะมีน้ำขังในฤดูฝนนาน 4-5 เดือน ส่วนใหญ่ใช้ทำนา
- 5) ที่ลุ่มต่ำระหว่างเนิน เป็นบริเวณพื้นที่ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นที่ต่ำราบเรียบ เป็นแนวยาวแคบ ๆ ระหว่างเนินมีทางน้ำไหลผ่าน พื้นที่นี้เป็นที่ลุ่มมีน้ำขังเกือบตลอดปี ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือมิใช่ทำนาบ้างเล็กน้อย
- 6) ที่ดอน (Upland) เป็นบริเวณพื้นที่สูงซึ่งรวมถึงสภาพภูมิประเทศต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
  - บริเวณหุบเขาที่มีการทับถม (Valley hill) เกิดจากลำน้ำพัดพาตะกอนมาทับถม บริเวณสองข้างลำน้ำ ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นหุบเขา หรือหุบระหว่างเนิน เมื่อน้ำลด ตะกอนก็จะตกค้างอยู่บริเวณสองข้างขนานไปกับลำน้ำ บริเวณพื้นที่เหล่านี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกมะพร้าวและผลไม้
  - บริเวณพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลจากหินแกรนิตและหินอื่น ๆ (Dispersing shadow of Granite and Others) บริเวณพื้นที่ดังกล่าวนี้ประกอบด้วยพื้นที่ที่เป็นลาดเชิงเขา (foot hill slope) และเนินเขาที่ถูกกัดกร่อน (eroded hill) มีความลาดชัน ร้อยละ 8-20 บางแห่งจะพบพวกหินโผล่ (reach outcrop) แต่มีปริมาณไม่มาก และอาณาเขตไม่กว้างขวางพอที่จะแบ่งเป็นพวกพื้นที่หินโผล่ (rubble land) พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดต่อจากที่ลาดเชิงเขา (adjacent to foot hill slope) บริเวณพื้นที่มีลักษณะต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ได้รับอิทธิพลจากหินแกรนิตเป็นส่วนใหญ่ มีบ้างเล็กน้อยเป็นที่ลาดเชิงเขาซึ่งได้รับอิทธิพลจากหินทราย หินควอทไซต์ บริเวณสภาพภูมิประเทศดังกล่าวนี้ จะอยู่ถัดจากที่ราบต่ำขึ้นไปจนถึงบริเวณที่เป็นภูเขา พื้นที่เหล่านี้ใช้ปลูกมะพร้าวเกือบทั้งหมดและบางส่วนใช้ปลูกผลไม้

6) เขาและภูเขา (Hills and Mountains) เขา (hills) เป็นลักษณะภูมิประเทศที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 80 และมีระดับสูงชันจากบริเวณรอบ ๆ ประมาณตั้งแต่ 150 ถึง 600 เมตร ส่วนภูเขา (mountains) เป็นลักษณะภูมิประเทศที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 30 และมีระดับสูงตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป ภูมิประเทศที่เป็นเขาและภูเขามีอาณาเขตตั้งแต่ใจกลางเกาะ แผ่อาณาเขตปกคลุมเนื้อที่ประมาณร้อยละ 61.13 ของพื้นที่เกาะ พื้นที่ที่เป็นเขาและภูเขา พอจะกล่าวได้ดังนี้

- เขาเตย อยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ติดต่อกับบ้านบางมะขาม ต.อ่างทอง และ บ้านบางปอ ตำบลแม่น้ำ สูง 464 เมตร
- เขาฟูใน อยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ บริเวณหลังที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย ต.อ่างทอง สูง 500 ม.
- เขาตีน อยู่ทางด้านทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านทุ่ง บ้านแม่น้ำ ตำบลแม่น้ำ สูง 500 ม.
- เขาใหญ่ มีอาณาเขตตั้งแต่ใจกลางเกาะ แผ่ขยายติดต่อกันไปทางทิศตะวันตกบริเวณ ต.ลิปะน้อย ทางด้านทิศตะวันออก บริเวณ ต.บ่อผุด ทางด้านทิศเหนือ ต.แม่น้ำ ทางด้านทิศใต้ ต.หน้าเมือง ยอดสูงสุดอยู่บริเวณใจกลางเกาะสูง 635 ม.
- เขานลุ อยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ บริเวณบ้านหัวถนน บ้านละไม ตำบลมะเร็ต

บริเวณพื้นที่เขาต่างๆ ตามที่กล่าวนี้มีอาณาเขตติดต่อกันเป็นเทือก ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 52 ของพื้นที่เกาะ นอกจากนั้นยังมีเขาอื่น ๆ ที่อยู่โดด ๆ ไม่ติดต่อกันเป็นเทือกดังนี้ คือ

- เขาด่าง อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณแหลมไม้แก่น ต.บ่อผุด สูง 172 ม.
- เขาหัวจุก อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณบ้านเฉวง ต.บ่อผุด สูง 90 ม.
- เขาดงบก อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณบ้านบางรัก ต.บ่อผุด สูง 218 ม.
- เขาชัยใช้ อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้บริเวณบ้านชัยใช้ ต.ตลิ่งงาม สูง 201 ม.
- เขาขวาง อยู่ทางทิศใต้ บริเวณบ้านเขาขวาง ต.หน้าเมือง และบ้านชัยใช้ ต.ตลิ่งงาม สูง 410 ม.
- เขาเล่า อยู่ทางทิศใต้ บริเวณบ้านนาตรอก ต.หน้าเมือง สูง 135 ม.

2.2.3 การใช้ที่ดิน

ในพื้นที่เกาะสมุย 231.36 ตารางกิโลเมตร หรือ 144,600 ไร่ พื้นที่ป่าไม้เหลือน้อยมาก เพราะส่วนใหญ่ถูกตัดโค่นเพื่อทำสวนมะพร้าวคงเหลือแต่เพียงบางส่วนของป่าสงวนน้ำตกหินลาดที่ค่อนข้างสมบูรณ์ มีเนื้อที่ประมาณ 11 ตร.กม. และวนอุทยานน้ำตกหน้าเมืองอีก 6.25 ไร่

การใช้ที่ดินในปัจจุบันกระจายอยู่ทั่ว ๆ ไปเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมมีมากที่สุดถึง 115,345 ไร่ (ร้อยละ 79.8 ของพื้นที่ทั้งหมด) ซึ่งอยู่ในบริเวณตั้งแต่ที่ราบตลอดขึ้นไปถึงพื้นที่ลาดเชิงเขาโดยรอบเกาะ เป็นสวน 102,973.5 ไร่ เกือบทั้งหมดเป็นสวนมะพร้าว มีสวนยางอยู่ประมาณ 400 ไร่ นอกนั้นเป็นพื้นที่นาข้าว สวนผลไม้ พืชไร่ กาแฟ โกโก้ และสวนผัก พื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงเหลืออยู่ส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณยอดเขาใหญ่ต่อจากพื้นที่เกษตรกรรมขึ้นไป เพื่อพิจารณาการกระจายตัวของพื้นที่เกษตรกรรม จะเห็นได้ชัดว่า การใช้ที่ดินทำสวนมะพร้าวปรากฏอยู่ในทุกตำบล และเด่นชัดกว่าการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ เป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่า ฐานการผลิตด้านเกษตรกรรมของเกาะสมุยขึ้นอยู่กับผลผลิตของมะพร้าว แต่ในช่วงปัจจุบันเนื่องจากราคามะพร้าวตกต่ำมาก จึงมีการทำสวนยางพารา และสวนผลไม้มากขึ้นโดยเฉพาะในเขตภูเขาสูง ส่วนการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและประกอบกิจกรรมอย่างอื่น ๆ มีกระจายอยู่ใกล้ชายฝั่งรอบเกาะ มีศูนย์กลางการปกครองและบริการหลักอยู่บริเวณตลาดหน้าทอน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มบังกะโล ที่นักรถต่าง ๆ กระจายอยู่ในพื้นที่สวนมะพร้าวบนชายฝั่งรอบเกาะ ส่วนใหญ่อยู่ทางชายฝั่งด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือของเกาะ ตารางที่ 2.2 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินเกาะสมุยปี 2527 จะเห็นได้ว่า เกาะสมุยยังมีสภาพเดิมอยู่มาก แต่การขยายตัวของการท่องเที่ยวเริ่มมีผลต่อการใช้ที่ดิน และอิทธิพลของการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวกำลังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดิน การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งแวดล้อม มีการบุกรุกที่ชายหาด และบริเวณภูเขา ทำให้เกิดปัญหาหมอกภาวะ ทัศนียภาพไม่สวยงาม และเกิดปัญหาต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านกรรมสิทธิ์ที่ดินบริเวณที่สาธารณะ และเขตภูเขา ตลอดจนการถมที่บริเวณนุสรุทธารณะ และการบุกรุกป่าสงวน ทำให้เกิดปัญหา เช่น การทำลายสภาพธรรมชาติ การทำลายป่าต้นน้ำ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และปัญหาอื่น ๆ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาทั้งสิ้น

ปัจจุบัน กรมที่ดินได้ดำเนินการออกโฉนดครอบคลุมนพื้นที่ทั่วทั้งเกาะ เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน สுகาภิบาลเกาะสมุย ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยกำหนดเขตควบคุมการปลูกสร้างอาคารเพื่อควบคุมการใช้ที่ดินและมาตรฐานอาคาร พ.ศ. 2532 และสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทยกำลังจัดทำผังเมืองรวมชุมชนเกาะสมุย คาดว่าจะประกาศเป็นกฎกระทรวง ประมาณปี พ.ศ. 2533 โดยมีหลักการนำชุมชน เพื่อให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพที่ตั้งของพื้นที่ที่เป็นเกาะและกิจกรรมของชุมชน การกำหนดการใช้ที่ดินในอนาคตจึงได้จำแนกประเภทการใช้ที่ดินเพื่อตอบสนองแบบครบวงจรของกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน และได้วางหลักการใช้ที่ดินออกเป็น 2 ระดับ คือระดับสุขาภิบาล

ตารางที่ 2.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินเกาะสมุย ปี 2527

กิจกรรม	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
ที่อยู่อาศัย	615.5	4.30
เกษตรกรรม		
นา	10,147.5	7.02
สวน	102,973.5	71.21
พืชไร่ พืชผัก และไม้ยืนต้น	2,224.0	1.54
พาณิชยกรรม	40.0	0.02
อุตสาหกรรมขนาดเล็ก	20.0	0.01
อื่น ๆ (ป่าไม้, ภูเขา, ชายหาด, ถนน, วัด ฯลฯ)	28,579.5	20.00
รวม	144,600.0	100.00

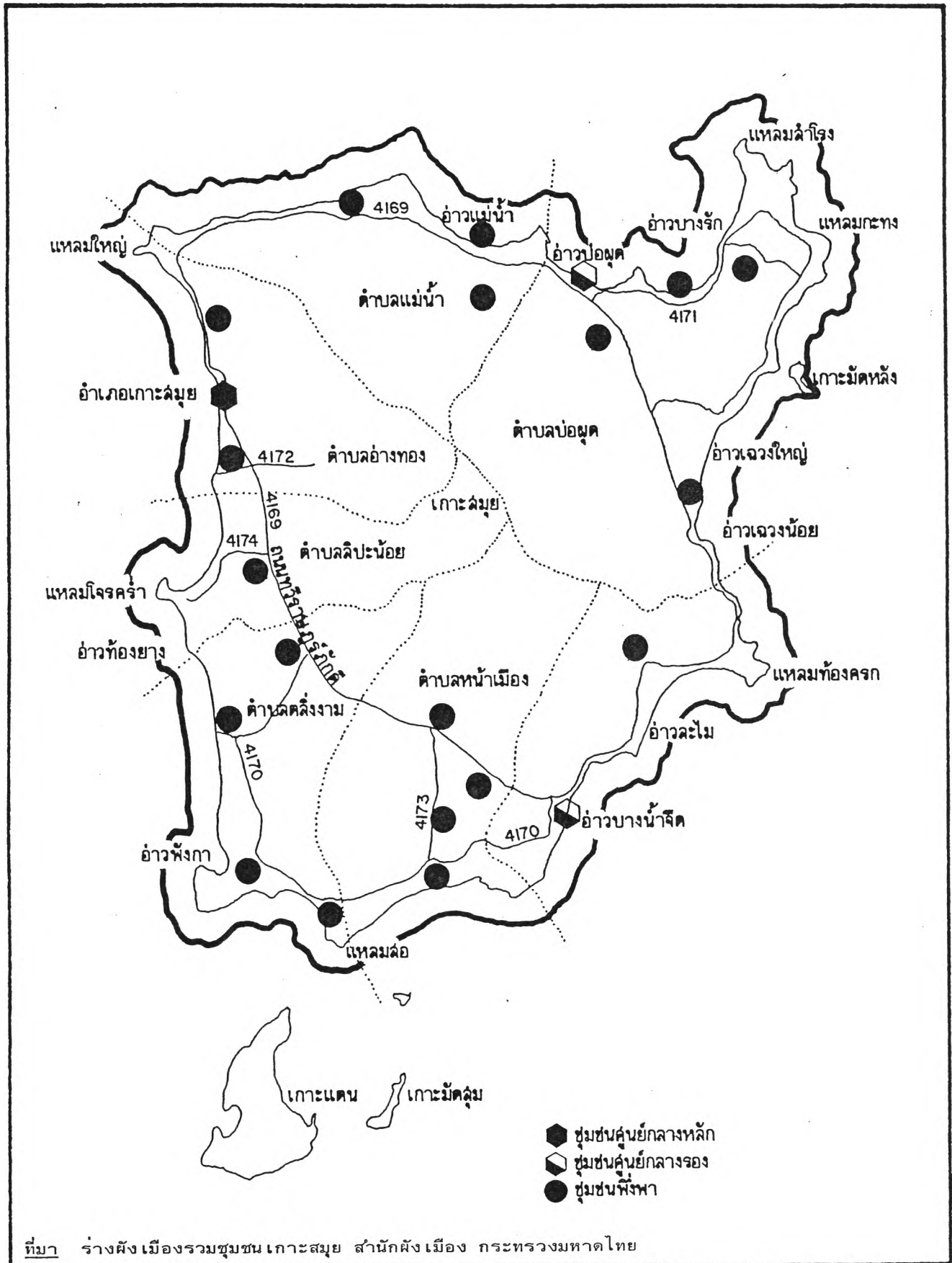
(ทั่วทั้งเกาะ) และระดับพื้นที่เฉพาะ คือ ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว การวางผังการใช้ที่ดินในอนาคต ได้แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ 11 ประเภท และแบ่งลักษณะชุมชนตามความสำคัญ โดยคำนึงถึงสภาพที่ตั้ง สภาพของแต่ละชุมชนออกเป็น 4 ลักษณะ ดังแสดงในรูป 2.4 คือ

- 1) ชุมชนหลัก เป็นชุมชนศูนย์กลางบริการหลัก ถือเป็นศูนย์กลางของอำเภอ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และทางด้านการปกครอง ได้แก่ ชุมชนบ้านอ่างทอง (ชุมชนตลาดหน้าทอน)
- 2) ชุมชนรอง เป็นศูนย์กลางที่จะให้บริการแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวเฉพาะทางด้านการทำ และบริการที่จำเป็น ประกอบด้วยชุมชนบ้านบ่อผุด ตำบลบ่อผุด และชุมชนบ้านหัวถนน ตำบลมะเร็ต
- 3) ชุมชนพึ่งพา เป็นชุมชนที่มีลักษณะการขยายตัวน้อย เศรษฐกิจของชุมชนยังอยู่ในระดับที่ต้องพึ่งพาจากศูนย์บริการหลักทั้งในด้านการผลิต และการจำหน่าย ประกอบด้วย 5 ชุมชนด้วยกัน คือ ชุมชนบ้านละไม ตำบลมะเร็ต, ชุมชนแม่น้ำ ตำบลแม่น้ำ, ชุมชนบ้านบางเก่า ตำบลหน้าเมือง, ชุมชนบ้านชายทะเล ตำบลตลิ่งงาม และชุมชนบ้านท้องโตน ตำบลตลิ่งงาม
- 4) ชุมชนพึ่งพาอันดับรอง ได้แก่ ชุมชนอื่น ๆ นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปรอบเกาะ เป็นชุมชนที่มีลักษณะการขยายตัวน้อย สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการเกษตร ความเป็นอยู่ของชุมชนมีลักษณะเป็นสังคมชาวบ้าน

2.3 สภาพทั่วไปทางภูมิอากาศ

เนื่องจากเกาะสมุยมีสภาพพื้นที่เป็นเกาะ ประกอบกับภาคใต้ของประเทศไทยมีลักษณะเป็นคาบสมุทรที่เป็นแหลมยื่นออกไปในทะเล จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมที่พัดประจำทั้ง 2 ด้าน คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากทะเลจีนตอนใต้และอ่าวไทย ดังนั้นลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปของบริเวณเกาะสมุยจึงเป็นภูมิอากาศแบบฝนมรสุมเขตร้อน (Monsoon Climate) มีฝนตกเกือบตลอดปี ที่มี 2 ฤดู คือ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - มกราคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน

จากตารางที่ 2.3 และรูปที่ 2.5 แสดงสถิติภูมิอากาศของสถานีตรวจอากาศอำเภอเกาะสมุย กรมอุตุนิยมวิทยาในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2511 - 2528) [4] สามารถสรุปสภาพภูมิอากาศได้ดังนี้

รูปที่ 2.4 ตำแหน่งที่ตั้งตามลักษณะความสำคัญของชุมชน

ตารางที่ 2.3 สถิติภูมิอากาศของสถานีตรวจอากาศเกาะสมุยในคาบ 30 ปี

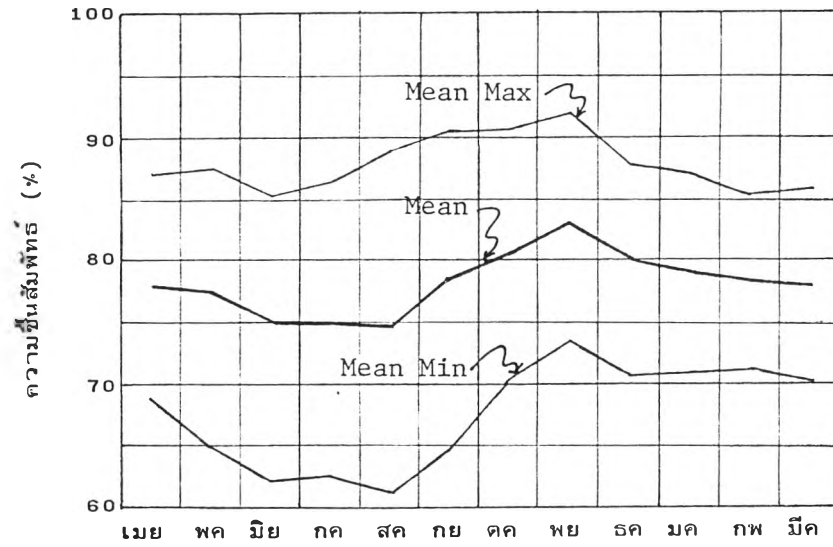
Station KO SAMUI Elevation of station above MSL 5 meters
 Index Station 48550 Height of barometer above MSL 7 meters
 Latitude 09° 29' N. Height of thermometer above ground 1.25 meters
 Longitude 100° 03' E. Height of wind vane above ground 12.25 meters
 Height of rain gauge 1.00 meters

	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Year
Pressure (-1000 or 900 abs.)													
Mean	12.24	11.52	10.99	09.44	08.24	08.10	08.31	06.31	08.87	09.81	10.72	11.82	09.86
Ext. Max.	18.28	18.17	18.27	16.12	14.24	14.15	14.57	13.44	15.52	15.45	16.86	17.66	18.28
Ext. Min.	05.75	04.20	05.09	03.08	02.38	03.00	02.27	02.22	02.61	04.53	09.48	01.88	09.48
Mean daily range	3.32	3.41	3.62	3.66	3.40	2.92	2.86	3.14	3.65	3.83	3.47	3.26	3.38
Temperature (°C)													
Mean	26.5	27.4	28.3	29.1	29.0	28.5	28.1	28.2	27.8	27.2	26.5	26.3	27.7
Mean Max.	29.0	29.7	30.8	32.1	32.5	32.0	31.7	31.8	31.4	30.6	29.5	29.1	30.9
Mean Min.	24.0	25.1	25.7	26.2	25.8	25.6	25.1	25.3	24.9	24.6	24.1	23.9	25.0
Ext. Max.	32.6	34.1	35.6	35.6	36.3	35.5	34.5	34.7	35.5	34.1	34.0	31.6	36.3
Ext. Min.	18.6	21.1	21.5	22.0	23.0	22.4	21.2	21.6	21.5	21.1	20.6	20.4	18.6
Relative Humidity (%)													
Mean	70.5	78.2	77.6	77.6	76.4	74.8	75.4	74.4	76.8	81.5	82.8	79.9	77.8
Mean Max.	87.3	85.7	86.0	87.1	87.3	85.7	86.6	85.5	88.1	91.0	91.2	88.6	87.5
Mean Min.	71.3	71.5	70.0	68.3	64.9	63.1	63.2	62.3	64.0	70.5	73.8	71.6	67.9
Ext. Min.	24.0	42.0	32.0	43.0	34.0	42.0	44.0	38.0	47.0	48.0	52.0	50.0	24.0
Dew Point (°C)													
Mean	22.4	23.1	23.9	24.6	24.3	23.5	23.2	23.1	23.2	23.8	23.4	22.6	23.4
Evaporation (mm.)													
Mean - Pan	141.0	143.2	163.4	167.6	155.3	152.7	162.3	178.5	143.3	137.7	133.9	139.8	183.7
Cloudiness(0-10)													
Mean	6.3	5.8	5.6	6.4	7.6	8.3	8.1	8.2	8.0	7.8	7.9	7.1	7.3
Sunshine Duration(hr.)													
Mean	No Observation												
Visibility (km.)													
0000 M.S.F.	6.7	6.7	6.4	7.7	9.8	10.2	9.8	9.9	10.9	9.3	7.3	6.7	8.5
Mean	7.2	7.2	7.0	8.3	10.4	10.3	10.1	10.2	10.9	9.3	7.7	7.2	8.0
Wind (knots)													
Prevailing wind	E	E	E	E	W	W	W	W	W	W	E	E	-
Mean wind speed	6.5	7.1	6.1	4.2	4.4	6.4	6.3	6.5	5.3	4.0	4.8	5.9	-
Max. wind speed	45 E	33 E	40 E, EWS	45 E	40 E	40 SSW	40 W, SSW	40 NE, SE, W	40 SW	40 E	50 E	50 SW	50 E, SW
Rainfall (mm.)													
Mean	164.6	38.3	55.0	92.5	150.5	90.4	135.2	98.1	114.0	246.9	427.8	235.0	1948.3
Mean rainy days	10.1	5.0	4.3	7.8	15.0	14.9	15.6	14.3	16.3	19.6	20.6	15.1	158.6
Greatest in 24 hr.	287.4	103.4	132.6	59.7	174.4	57.9	94.1	83.3	52.7	144.5	253.4	283.3	287.4
Day/Year	7/75	25/72	20/71	8/70	1/70	23/83	23/85	28/76	13/73	2/70	29/70	4/72	7/75
Number of days with													
Haze	4.1	1.3	1.9	2.6	1.6	2.4	2.3	3.7	1.9	2.1	2.8	5.2	31.9
Fog	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Hail	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Thunderstorm	0.8	0.7	2.2	8.6	17.9	14.3	13.0	10.3	13.8	11.9	9.8	3.7	107.0
Squall	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

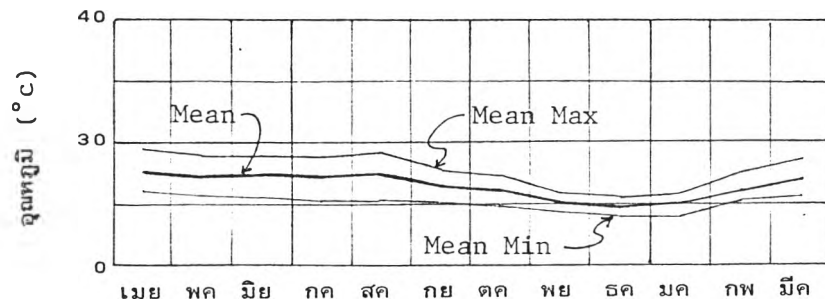
Remark :

Data for 1968 - 1985

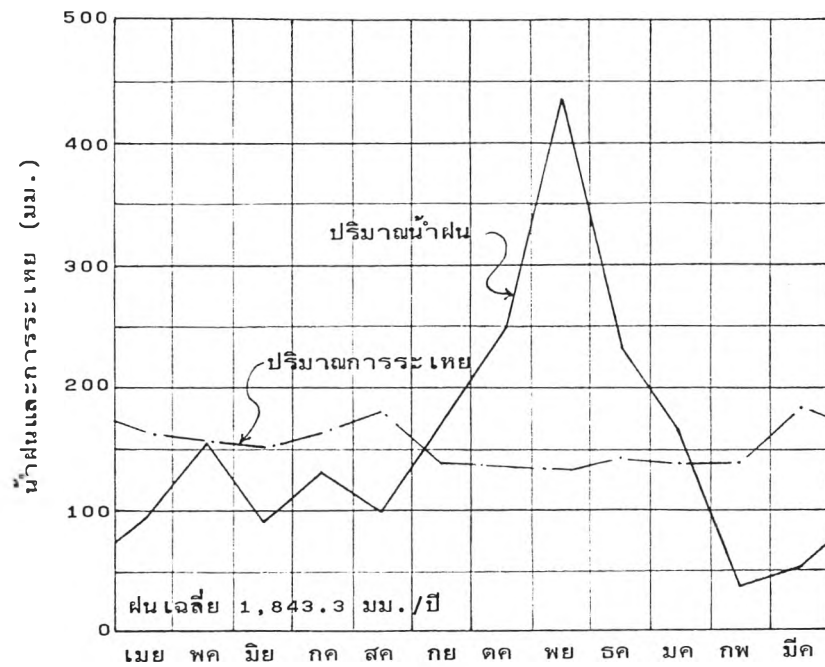
Evaporation 1981 - 1985

(ก) ความชื้นสัมพัทธ์

(ข) อุณหภูมิ

(ค) ปริมาณน้ำฝนและการระเหย

ที่มา กรมอุตุนิยมวิทยา

รูปที่ 2.5 สถิติภูมิอากาศของสถานีตรวจอากาศ ในคาบ 30 ปี (2499-2528)

2.3.1 ฝน

จากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเกาะสมุย ทำให้ได้รับทั้งอิทธิพลจากลมมรสุมตลอดทั้งปี ช่วงฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-มกราคม พื้นที่เกาะสมุยจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทั้ง 2 ฤดูกาล คือ ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงตุลาคม เป็นลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากทะเลอันดามัน โดยจะพัดผ่านมาปะทะเทือกเขานครศรีธรรมราชก่อน จึงทำให้ปริมาณฝนไม่มากนัก ปริมาณฝนด้านตะวันตกของเกาะจะมากกว่าด้านตะวันออกเล็กน้อย ส่วนในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม เป็นช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดมาจากทะเลจีน ทำให้มีฝนมากกว่าในช่วงแรก นอกจากนี้เกาะสมุยยังได้รับน้ำฝนจากลมพายุโซนร้อนที่ก่อตัวในมหาสมุทรและทะเลจีนใต้อีกด้วย โดยเฉพาะในระหว่างเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน

รูปที่ 2.5(ค) แสดงให้เห็นปริมาณน้ำฝนที่ค่อนข้างสูง เฉลี่ยประมาณ 1848.3 มิลลิเมตรต่อปี เดือนที่มีฝนตกเฉลี่ยมากที่สุดในรอบปีคือเดือนพฤศจิกายน มีฝนตกเฉลี่ยประมาณ 427.๖ มิลลิเมตร และเป็นเดือนที่มีจำนวนวันที่ฝนตกมากที่สุดในรอบปี โดยเฉลี่ยประมาณ 20.6 วัน ส่วนเดือนที่มีฝนตกน้อยที่สุด คือเดือนกุมภาพันธ์ มีฝนตกเฉลี่ยเพียง 38.3 มิลลิเมตร ช่วงที่มีฝนตกชุกมากที่สุด คือ เดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม มีปริมาณน้ำฝนรวมกันถึง 1,๐74.3 มิลลิเมตร หรือประมาณร้อยละ 60 ของปริมาณฝนรวมตลอดปี ส่วนช่วงฝนแล้งระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเมษายนนั้น ปริมาณฝนรวมกันเพียง 185.8 มิลลิเมตร หรือประมาณร้อยละ 10 ของปริมาณฝนรวมตลอดปี จากสถิติข้อมูลปริมาณน้ำฝน พ.ศ.2513 - 2531 พบว่า

ปริมาณฝนมากที่สุดใน 1 วัน	431.6 มม.	เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2531
ปริมาณฝนมากที่สุดใน 1 เดือน	1599.4 มม.	เมื่อเดือน พฤศจิกายน 2531
ปริมาณฝนมากที่สุดใน 1 ปี	3162.9 มม.	เมื่อปี พ.ศ.2513
ปริมาณฝนน้อยที่สุดใน 1 ปี	1217.5 มม.	เมื่อปี พ.ศ.2526

2.3.2 อุณหภูมิ

อุณหภูมิของแต่ละเดือนของเกาะสมุยไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ดังรูปที่ 2.5 (ข) ทั้งนี้เนื่องจากได้รับอิทธิพลลมมรสุมตลอดปี ทำให้ได้รับไอน้ำและความชุ่มชื้นมาก อุณหภูมิเฉลี่ยจะแปรผันอยู่ในช่วงระหว่าง 26 - 29 °ซ. อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 27.7 °ซ. เดือนที่มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดคือเดือนเมษายน และพฤษภาคม โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ย 29.1 °ซ. และ 29.๐ °ซ. ตามลำดับ ซึ่งเป็นช่วงที่มีอากาศร้อน ส่วนเดือนที่มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดคือเดือนธันวาคมและเดือนมกราคม ประมาณ 26.3 - 26.5 °ซ.

2.3.3 ความชื้นสัมพัทธ์

ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยรายเดือน ดังรูปที่ 2.5 (ก) มีความแตกต่างอยู่ระหว่างร้อยละ 74.4-82.8 หรือโดยเฉลี่ยทั้งปีประมาณร้อยละ 77.8 ในช่วงฤดูฝนเป็นช่วงที่มีความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุด ประมาณร้อยละ 74.4 - 75.4 ในระหว่างเดือนมิถุนายน - สิงหาคม

2.3.4 การระเหยของน้ำ

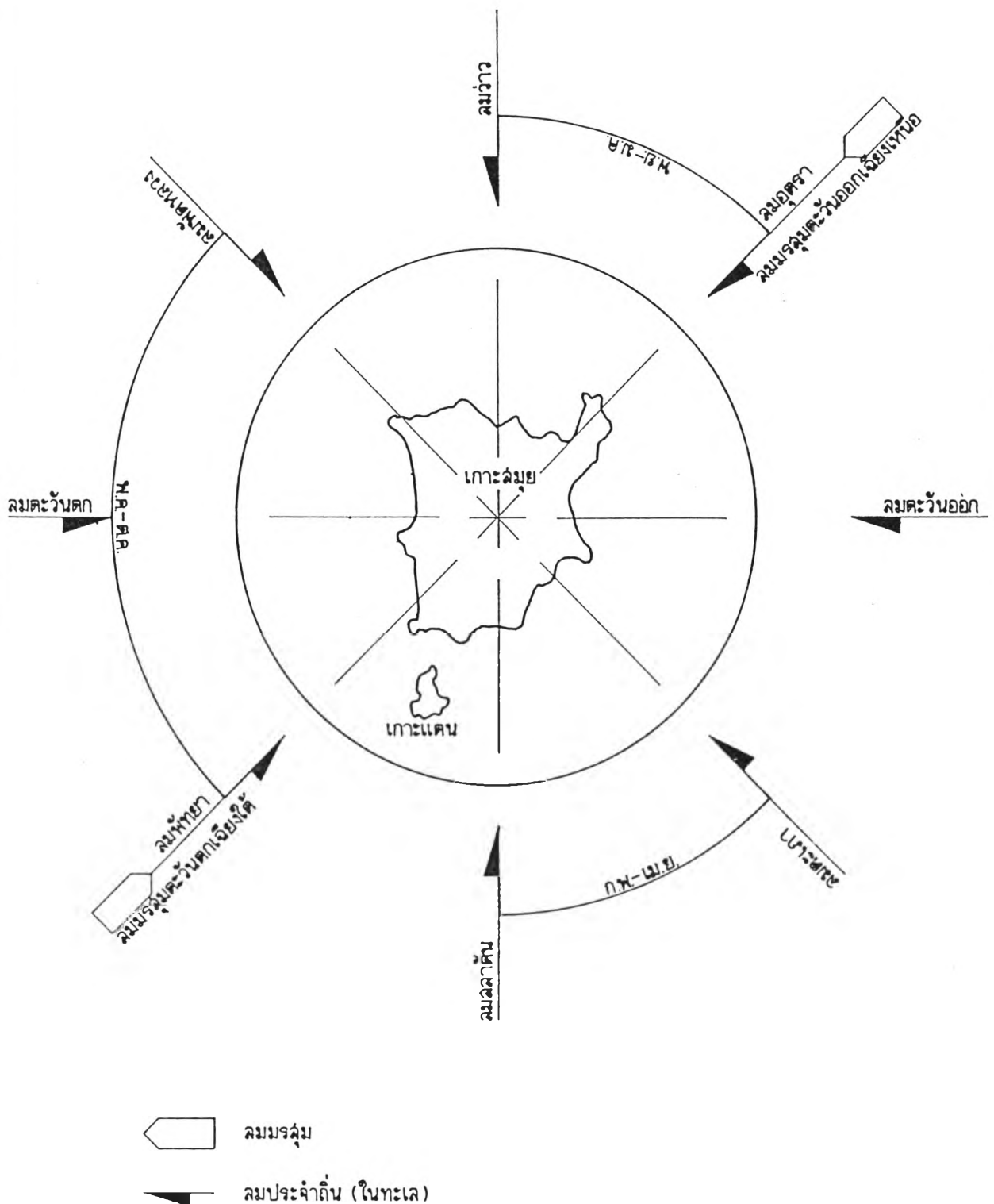
จากสถิติข้อมูลการระเหยของน้ำที่ได้จากสถานีวัดการระเหย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523-2528 แสดงในรูปที่ 2.5 (ค) ปริมาณการระเหยเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1838.7 มิลลิเมตร โดยมีปริมาณการระเหยรายเดือนเฉลี่ยสูงสุดในเดือนมีนาคมประมาณ 183.4 มิลลิเมตรและต่ำสุดในเดือนพฤศจิกายนประมาณ 133.9 มิลลิเมตร

2.3.5 ลม

เกาะสมุยได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเช่นเดียวกับที่แผ่นดินใหญ่ได้รับ ปกติความเร็วลมในบริเวณนี้จะมากกว่า 4 น็อตขึ้นไป ในช่วงเปลี่ยนฤดูมี 2 ระยะ คือ ในช่วงต่อระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม และช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน และช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน ในช่วงดังกล่าว ทิศทางของลมมรสุมจะเปลี่ยนไปในทิศตรงกันข้ามทำให้ความเร็วลดลง ลมจะมีความเร็วเฉลี่ยประมาณ 4.55 และ 4.85 น็อต ตามลำดับ ทิศทางลมโดยเฉลี่ยมาจากทิศตะวันตกในช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม และมาจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เมษายน ความเร็วลมเฉลี่ยในรอบปีจะอยู่ในระหว่างช่วง 4.3 - 7.5 น็อต ความเร็วลมเฉลี่ยตลอดปี 5.95 น็อต ความเร็วลมสูงสุดจะเกิดขึ้นในระหว่างเกิดพายุฝนโดยจะแปรผันอยู่ในช่วงความเร็วระหว่าง 33 - 50 น็อต ความเร็วลมสูงสุดเฉลี่ยตลอดทั้งปีประมาณ 42 น็อต

นอกจากลมมรสุมทั้งสองแล้ว ยังมีลมประจำถิ่นของเกาะสมุยซึ่งพัดตลอดปี มีลักษณะการพัดมาจากเกือบทุกทิศหมุนเวียนรอบเกาะ ดังแสดงในรูปที่ 2.6 กล่าวสรุปได้ดังนี้

- 1) ลมระหว่างเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม มี 3 ประเภท คือ ลมตะวันตกเฉียงใต้ (ลมหนักยา) ลมตะวันตก และลมตะวันออกเฉียงเหนือ (ลมพัดหลวง) ซึ่งเป็นลมฝน ปกติจะพัดในช่วงบ่ายประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง

รูปที่ 2.6 แสดงทิศทางการลุ่มน้ำและลุ่มน้ำประจำถิ่น

- 2) ลมระหว่างเดือนพฤศจิกายน - มกราคม มี 2 ประเภท คือ ลมเหนือ (ลมว่าว) และ ลมตะวันออกเฉียงเหนือ (ลมอุตรา) เป็นลมที่ทำให้เกิดคลื่นลมจัด ความสูงคลื่น 3 - 5 เมตร ทางชายฝั่งด้านตะวันออกของเกาะ ซึ่งบางครั้งพัดนานติดต่อกัน 4 - 5 วัน ทำให้เรือไม่สามารถสัญจรไปมาได้
- 3) ลมระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ - เมษายน มี 2 ประเภท คือ ลมตะวันออกเฉียงใต้ (ลมตะเภา) และลมใต้ (ลมสลัดัน) เป็นลมที่เกิดขึ้นไม่บ่อยนัก แต่เมื่อเกิดขึ้นจะทำให้ทะเลมีคลื่นลมแรงติดต่อกันหลายวัน

นอกจากนี้ยังมีลมมรสุมเขตร้อนที่บริเวณภาคใต้ ลมพายุก่อน (พายุหมุน) อาจเกิดขึ้นในมหาสมุทรแปซิฟิก หรือในทะเลจีนใต้ หรืออ่าวไทยเอง แล้วเคลื่อนตัวมาทางตะวันตกจนถึงอ่าวไทยและขึ้นสู่ชายฝั่ง ซึ่งอาจมีกำลังแรงตั้งแต่พายุดีเปรสชัน พายุโซนร้อน และพายุไต้ฝุ่น ช่วงเดือนตุลาคมจะเป็นเดือนที่มีพายุหมุนเช่นนี้เข้าสู่อ่าวไทยมากที่สุด

พื้นที่เกาะสมุย ในรอบ 30 ปี มีสถิติการเกิดวาตภัยและอุทกภัย 5 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2505 พายุโซนร้อนแอเรียตพัดผ่านแหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช 25 ต.ค. 2505, พายุโซนร้อนรูท 23 พ.ย. 2513, 2515, 2517 และในปี พ.ศ. 2531 (อุทกภัย 23 พ.ย.31) ซึ่งยังผลเสียหายให้แก่ทรัพย์สินของราษฎร (4 พ.ย.2532 พายุไต้ฝุ่นเกย์พัดเข้า อ.ปะทิว และ อ.ท่าแซะ จังหวัดชุมพร สำหรับเกาะสมุยไม่ได้รับผลกระทบ มีเพียงฝนตกตามปกติ)

2.3.6 คลื่น

จากสถิติข้อมูลของกรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ วิเคราะห์ได้ว่าความสูงของคลื่นผิวน้ำจะสัมพันธ์กับความเร็วลม ในระหว่างที่เกิดพายุฝน ความเร็วลมจะอยู่ระหว่าง 30 - 50 น็อต ซึ่งจะทำให้เกิดคลื่นสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 3 - 5 เมตร แต่ความสูงของคลื่นขนาดนี้จะเกิดขึ้นเฉพาะทางชายฝั่งด้านตะวันออกของเกาะสมุยเท่านั้น ทั้งนี้เป็นเพราะคลื่นเกิดจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัดมาจากทะเลเปิด คลื่นใหญ่จะเกิดขึ้นเด่นชัดที่สุดในเดือนพฤศจิกายน ตลอดไปจนถึงเดือนมกราคม ในช่วงเดือนดังกล่าวจะเกิดพายุฝนเกือบทุกวัน ส่วนทางด้านตะวันตกซึ่งได้รับพายุฝนจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้นั้น จะมีคลื่นสูงไม่เกิน 1 เมตร ทั้งนี้เพราะเกาะสมุยวางตัวอยู่ใกล้กับแผ่นดินอิทธิพลของลมมรสุมทางด้านนี้ จึงไม่ส่งผลต่อความสูงของคลื่นมากนัก

นอกเหนือจากสถานีตรวจอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาแล้ว เกาะสมุขยังมีสถานีอุทกวิทยาของสำนักงานการพลังงานแห่งชาติเพื่อเก็บข้อมูลลมและคลื่นบริเวณ แหลมหนัน ละไม และสถานีวัดระดับน้ำทะเลของกองอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ บริเวณท่าเรือเฟอร์รี่ อ่าวทองยาง

2.4 สถานสังคมและเศรษฐกิจ

การนำเสนอข้อมูลในด้านสังคมและเศรษฐกิจ เช่น การบริหารและการปกครอง ประชากร สถานทางเศรษฐกิจ เพื่อแสดงให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ และภาวะแวดล้อมในทางสังคมและเศรษฐกิจ สำหรับเป็นแนวทางที่จะใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของการพัฒนาในแต่ละด้านต่อไป

2.4.1 การบริหารและการปกครอง

อำเภอเกาะสมุขปกครองด้วยรูปแบบการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีหน้าที่และการบริหารงานพอสรุปได้ดังนี้

- 1) การบริหารราชการส่วนกลาง (Central administration) ได้แก่ คณะรัฐมนตรี และกระทรวง ทบวง กรม ที่มีอำนาจตัดสินใจเรื่องสำคัญทุกเรื่อง ครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศ มีการปกครองโดยอาศัยหลักการบังคับบัญชา การบริหารราชการส่วนกลางอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ หน่วยงานในส่วนกลางส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานระดับนโยบายหรือหน่วยงานที่ไม่มีสาขาในท้องถิ่น เช่น สำนักงานประมาณ สำนักผังเมือง เป็นต้น และหน่วยงานที่มีสาขาระดับเขต จังหวัด หรือ อำเภอ ส่วนใหญ่รับผิดชอบด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ซึ่งมีทั้งส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ ปัจจุบันพื้นที่เกาะสมุขมีหน่วยงานประเภทดังกล่าวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่น กรมทางหลวง กรมชลประทาน กรมโยธาธิการ กรมที่ดิน การประปาส่วนภูมิภาค การสื่อสารแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เป็นต้น
- 2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค (Local administration) เป็นหน่วยงานราชการที่รับมอบอำนาจการตัดสินใจจากส่วนกลางและต้องรายงานกลับไปยังส่วนกลาง ในระดับอำเภอ มีนายอำเภอเป็นผู้บริหารสูงสุด มีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารราชการส่วนภูมิภาค รับนโยบาย คำสั่งจากผู้ว่าราชการจังหวัด โดยมีปลัดอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน รับผิดชอบในระดับย่อยลงไป อำเภอเกาะสมุขแบ่งการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 39 หมู่บ้าน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2.4 และรูปที่ 2.7

ตารางที่ 2.4 เขตการปกครองของอำเภอเกาะสมุย

ตำบล	หมู่ที่					
	1	2	3	4	5	6
อ่างทอง	แหลมดิน	หินลาด	หน้าทอน	ตะเกียน	บางมะขาม	เกาะพลวย*
ลิปะน้อย	ตrockพันรา	บ้านทุ่ง	ลิปะน้อย	ในบ้าน	สระเกศ	
ตลิ่งงาม	สระเกศ	เกาะแตน*	ตลิ่งงาม	ท้องโตนด	ท้องกรูด	
หน้าเมือง	หัวเวียง	สวนทุเรียน	บ้านทะเล	แหลมสอ	ตะพ้อ	
มะเร็ต	หัวถนน	บ้านหาญ	บ้านทุ่ง	ละไม	มะเร็ต	ดินท่า
บ่อผุด	บ่อผุด	เจวงน้อย	เกาะฟาน	บางรักษ์	ปลายแหลม	เจวงใหญ่
แม่น้ำ	แม่น้ำ	เขาแพง	บ้านทุ่ง	ดอนทราย	บ้านไต้	บางปอ

* มี 2 หมู่บ้านที่เป็นเกาะแยกจากเกาะสมุย

- 3) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (Local self-government) เป็นรูปแบบของการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง โดยมีการเลือกตั้งผู้แทนระดับท้องถิ่น มีการกำหนดเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ท้องถิ่นทำ (local matter) โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดี หรือรัฐมนตรี มีอิสระในเรื่องการเงิน การคลังของตัวเอง และมีสภาพเป็นนิติบุคคล ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีหน้าที่กำกับ แต่ไม่มีอำนาจบังคับบัญชา สำหรับเกาะสมุยมีฐานะเป็นสุขาภิบาลทั้งเกาะ โดยประกาศของกระทรวงมหาดไทย และมีอำนาจหน้าที่ในด้านบริการประชาชน เช่นเดียวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล (และอาจยกฐานะเป็นเทศบาลได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้พิจารณาจากรายได้ จำนวนประชากร ฯลฯ ที่เพิ่มขึ้น) ในด้านการบริหารงานสุขาภิบาล มีคณะกรรมการสุขาภิบาล มีสมาชิก 2 ประเภทรวมกัน กล่าวคือ กรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งโดยตำแหน่ง และที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้นมา มีนายอำเภอเป็นประธานคณะกรรมการสุขาภิบาล (ประธานกรรมการสุขาภิบาลอาจมาจากการเลือกตั้งเมื่อราษฎรมีความพร้อมในอนาคต) โดยมีพนักงานสุขาภิบาลเป็นผู้ดำเนินการ

2.4.2 ประชากร

ประชากรพื้นเมืองเกาะสมุย ประกอบด้วย ประชาชนที่มาจากภาคใต้ย้ายถิ่นเข้ามาตั้งถิ่นฐาน และชาวจีนอพยพ ต่อจากนั้นได้มีการขยายตัวของจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจนถึงปี พ.ศ. 2512 มีจำนวนประชากรสูงสุดเกือบ 40,000 คน แต่ต่อมาปรากฏว่าแนวโน้มประชากรลดลง ดังแสดงในตารางที่ 2.5 ทั้งนี้เนื่องจากการอพยพย้ายออกของประชากรวัยหนุ่มสาว เพื่อไปประกอบอาชีพอื่นและศึกษาต่อ และส่วนใหญ่มักจะไม่กลับไปเกาะสมุย ปัจจุบันนอกจากประชากรพื้นเมืองแล้ว ยังมีนักท่องเที่ยวและประชากรที่เป็นแรงงานที่อพยพมาจากภายนอก ซึ่งจำนวนดังกล่าวนี้มีได้ปรากฏในทะเบียนราษฎร

การกระจายตัวของประชากรตามพื้นที่เมื่อแบ่งจำนวนตามเขตการปกครองตำบล (ปี 2531) ดูในตารางที่ 2.6 ปรากฏว่า ตำบลอ่างทองมีประชากรอยู่มากที่สุด และเป็นชุมชนหลัก คิดเป็นร้อยละ 20.6 ของจำนวนประชากรทั้งหมด รองลงมาได้แก่ตำบลมะเร็ตร้อยละ 16.5 และมีประชากรอาศัยอยู่น้อยที่สุดในตำบลลิปะน้อย คิดเป็นร้อยละ 9.8 ของทั้งหมด

ตารางที่ 2.5 สถิติจำนวนประชากรของอำเภอเกาะสมุย ปี พ.ศ. 2518 - 2531

ปี พ.ศ.	จำนวน	การเปลี่ยนแปลง	
		คน	ร้อยละ
2518	31,842	-	-
2519	32,925	-1,083	-3.4
2520	32,514	- 711	-2.15
2521	32,143	- 371	-1.14
2522	32,724	- 419	-1.30
2523	31,454	- 270	-0.85
2524	31,090	- 364	-1.15
2525	30,680	- 410	-1.31
2526	29,832	- 848	-2.76
2527	30,305	+ 473	+1.58
2528	30,232	- 73	-0.24
2529	28,617	-1,615	-5.34
2530	28,397	- 220	-0.76
2531	28,789	+ 392	+1.38
เฉลี่ย		= - 370	-1.15

ที่มา : ส่วนการปกครอง อำเภอเกาะสมุย

ตารางที่ 2.6 จำนวนประชากรรายตำบล ปี พ.ศ. 2528-2532

ตำบล	พ.ศ.2528		พ.ศ.2529		พ.ศ.2530		พ.ศ.2531		พ.ศ.2532	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.อ่าทอง	5,971	19.7	5,568	19.5	5,621	19.8	5,918	20.6	5,940	20.6
2.ลิปะน้อย	2,926	9.7	2,891	10.1	2,874	10.1	2,829	9.8	2,828	9.8
3.ตลิ่งงาม	4,814	15.9	4,186	14.6	4,022	14.2	3,986	13.8	3,957	13.7
4.หน้าเมือง	3,688	12.2	3,527	12.3	3,448	12.1	3,452	12.0	3,445	12.0
5.มะเร็ต	4,712	15.6	4,642	16.2	4,651	16.4	4,745	16.5	4,750	16.5
6.บ่อผุด	4,078	13.5	3,926	13.7	3,885	13.7	3,992	13.9	4,040	14.0
7.แม่ไม้	4,043	13.4	3,877	13.6	3,896	13.7	3,867	13.4	3,847	13.4
รวม	30,232	100.0	28,617	100.0	28,397	100.0	28,789	100.0	28,807	100.0

ที่มา : ส่วนการปกครอง อำเภอเกาะสมุย

2.4.3 สถานภาพเศรษฐกิจ

ภาพรวมของสถานภาพเศรษฐกิจของอำเภอเกาะสมุย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะขึ้นอยู่กับราคามะพร้าว มูลค่าผลผลิตมะพร้าวประมาณ 150 ล้านบาทต่อปี ในระยะหลังผลผลิตมะพร้าวเริ่มประสบปัญหาในด้านราคา เนื่องจากผลกระทบจากน้ำมันปาล์ม และมะพร้าวส่วนใหญ่บนเกาะสมุย มีอายุมาก ทำให้ผลผลิตน้อยลง ขณะเดียวกับค่าครองชีพสูง สืบเนื่องจากการท่องเที่ยวที่กำลังเติบโต ส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจสังคม

ปัจจุบันพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกาะสมุย ขึ้นอยู่กับการผลิตสาขาเกษตรกรรมและการท่องเที่ยว โดยสาขาเกษตรกรรมใช้พื้นที่ 113,416 ไร่ ดังตารางที่ 2.7 พืชเศรษฐกิจของเกาะสมุย ได้แก่ มะพร้าว ซึ่งมีเนื้อที่ปลูกประมาณ 103,339 ไร่ หรือร้อยละ 91.11 ของพื้นที่เกษตรกรรม นอกจากนี้มีการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นอื่นๆ พืชไร่และพืชผักบ้างแต่มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่ปลูกมะพร้าว ประมาณมูลค่าผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้ในปี พ.ศ.2529 ประมาณ 150 ล้านบาท การผลิตพืชเศรษฐกิจเป็นการผลิตเพื่อส่งออกนอกเกาะ สำหรับข้าว พืชผักและผลไม้บางชนิด ผลิตได้ยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในเกาะ ปัจจุบันการผลิตสาขาเกษตรกรรมกำลังประสบปัญหาอย่างมาก เนื่องจากปัญหาราคาตกต่ำ

ส่วนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการขยายตัวในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมมาเที่ยวมากขึ้น ตลอดจนทั้งมีการพัฒนาการคมนาคมเข้าถึงเกาะและแหล่งท่องเที่ยวสะดวกขึ้น ในปี พ.ศ. 2530 ประมาณว่านักท่องเที่ยวได้ใช้จ่ายเงินถึง 267.45 ล้านบาท ก่อให้เกิดการจ้างงานในโรงแรม บังกาโล ประมาณ 1,340 คน (เป็นชาวเกาะสมุย 739 คน)

จากสภาพเศรษฐกิจพื้นฐานดังกล่าว เห็นได้ว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาในระยะ 4-5 ปี ได้รับผลจากการท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ การผลิตในสาขาการเกษตรอยู่ในภาวะชะงักงันอันเนื่องจากปัญหาผลผลิต และราคาตกต่ำ นอกจากนี้ระบบเศรษฐกิจของเกาะสมุยยังมีลักษณะพึ่งพาเศรษฐกิจจากภายนอกค่อนข้างสูงเนื่องจากภายในเกาะมีทรัพยากรจำกัด การขยายตัวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดความต้องการสินค้าจำนวนมากแต่ระบบเศรษฐกิจของเกาะสมุยไม่สามารถตอบสนองได้เต็มที่ การเกษตรที่เป็นอยู่ไม่อาจปรับตัวให้เสริมกับการท่องเที่ยวได้โดยตรง เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ ราคาผลผลิตและการขาดแคลนน้ำ

ตารางที่ 2.7 พื้นที่เพาะปลูกพืชที่สำคัญของอำเภอเกาะสมุย ปี 2529

พืช	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
มะพร้าว	103,339	91.11
ข้าว	5,065	4.47
ยางพารา	520	0.46
ทุเรียน	450	0.40
เงาะ	424	0.37
มะม่วงหิมพานต์	500	0.44
ยางสาด	169	0.15
กล้วย	1,040	0.92
กาแฟ	400	0.35
พืชอื่น ๆ	1,509	1.33
	113,416	100.00

ที่มา : เกษตรอำเภอเกาะสมุย

2.4.4 สถานสังคม

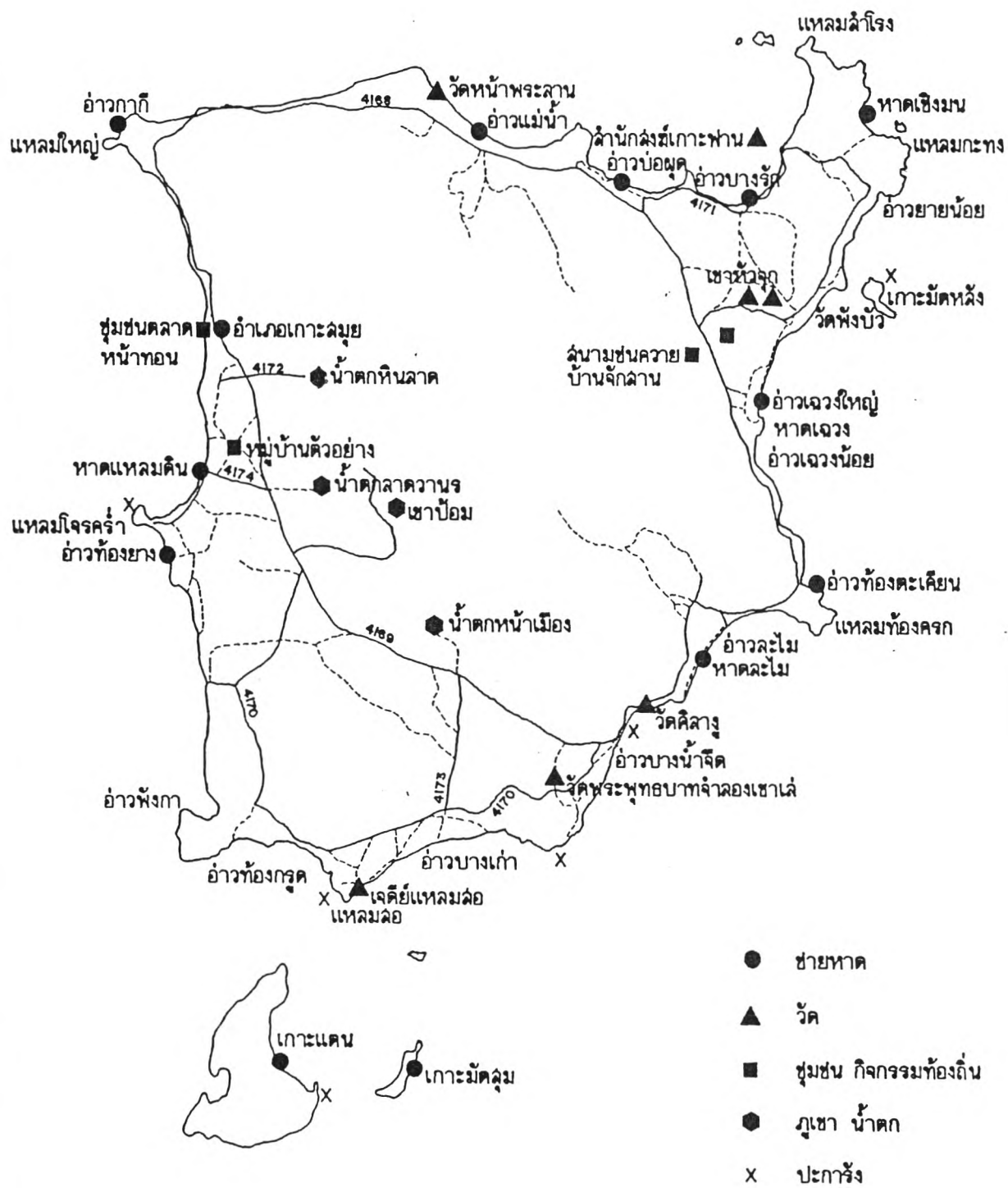
เนื่องจากเกาะสมุยเป็นเกาะห่างจากแผ่นดินใหญ่ ในอดีต การเดินทางติดต่อกับแผ่นดินใหญ่มาก่อนข้างลำบาก ทำให้เกาะสมุยเป็นสังคมกึ่งปิดมาเป็นเวลานาน ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นลักษณะเครือญาติ และรู้จักกันทั้งเกาะ ประกอบกับการที่พื้นฐานของสังคม คือการเป็นชาวสวนมะพร้าวมาช้านานนับศตวรรษ และมีรายได้จากมะพร้าวค่อนข้างดี ในขณะที่ค่าครองชีพต่ำ และไม่มีแหล่งสถานเริงรมย์ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้มีบทบาทในการก่อรูปจิตสำนึก ลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพของคนในสังคม ทำให้เกาะสมุยเป็นสังคมที่เรียบร้อยมากที่สุดแห่งหนึ่ง ชาวสมุยโดยพื้นฐานมีลักษณะเป็นมิตร มีความเป็นกันเอง มีความหยิ่งในศักดิ์ศรี และภาคภูมิใจในความเป็นชาวเกาะ และมีความเข้มงวดด้านประเพณี

ประชากรบนเกาะสมุยนับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 98.15 ส่วนที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ร้อยละ 1.03 และ 0.82 ตามลำดับ ประชากรร้อยละ 98.47 เป็นคนไทย โดยเชื้อชาติ และสัญชาติ นอกจากนั้นเป็นคนไทยเชื้อสายจีน จากการสำรวจบนเกาะสมุย มีศาสนา สถานทางพุทธศาสนา จำนวน 30 แห่ง มัสยิดอิสลาม 1 แห่ง โบสถ์คริสต์ศาสนา 2 แห่ง และศาลเจ้าจีนไหหลำ 3 แห่ง โดยมีพระภิกษุสามเณร 211 รูป นักบวชศาสนาอิสลาม 3 คน และนักบวชคริสต์ศาสนา 2 คน

การศึกษาของประชากร มีผู้รู้หนังสืออ่านออกเขียนได้ร้อยละ 88.73 ของประชากร สำหรับผู้ไม่รู้หนังสือที่เหลือร้อยละ 11.27 นั้น ส่วนหนึ่งจะเป็นประชากรตั้งแต่เกิดก่อนวัยเรียน (0-3 ปี) รวมทั้งประชากรผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

2.5 การพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะสมุย

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของนันทนาการของมนุษย์ ซึ่งไม่เพียงแต่มีประโยชน์และมีความสำคัญต่อบุคคลเท่านั้น การท่องเที่ยวยังช่วยเศรษฐกิจของชาติในด้านพัฒนาและสร้างความสำคัญให้กับเศรษฐกิจโดยรวม เกาะสมุยมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งชายหาด ภูเขา น้ำตก ปะการัง วัฒนธรรมพื้นบ้าน ฯลฯ ดังรูปที่ 2.8 ซึ่งทำให้สภาพการณ์ท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา และส่งผลกระทบจากการท่องเที่ยวในหลาย ๆ ด้าน

รูปที่ 2.8 แสดงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ บนเกาะสมุย

2.5.1 สภาพการณ์การท่องเที่ยวบนเกาะสมุย

เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี การท่องเที่ยวไปยังเกาะสมุย เริ่มขึ้นอย่างสังเกตเห็นได้ราว ๆ กลางปี 2523 ซึ่งมีปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ในปีดังกล่าวมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเกาะสมุยเพียง 14,868 คนเท่านั้น และเพิ่มขึ้นเป็น 33,154 คนในปีถัดมา (2524) เมื่อมีเรือเฟอร์รี่ซึ่งสามารถบรรทุกรถยนต์จากแผ่นดินใหญ่ไปยังเกาะสมุย ในปี 2525 จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นไปถึง 420% คือสูงถึง 138,786 คน ต่อมาในปี พ.ศ.2530 (ปีท่องเที่ยวไทย) จำนวนนักท่องเที่ยวก็เพิ่มสูงขึ้นอีกมาก และมากกว่าที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คาดไว้ในแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวว่าจะมีในปี 2545 ทั้งนี้เนื่องจากในปี 2531 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางไปเกาะสมุยเป็นจำนวนถึง 439,196 คน เพิ่มจากปี 2530 ถึงร้อยละ 43.34%

ฤดูกาลท่องเที่ยวของเกาะสมุยที่ผ่านมามีแนวโน้มว่าจะเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ได้แก่ นักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรปและออสเตรเลีย มีช่วงพักร้อนตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเมษายนซึ่งเป็นฤดูหนาว และช่วงเวลาทำงานตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงกันยายน เป็นช่วงฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อนซึ่งตรงกับฤดูฝนในเขตอำเภอเกาะสมุยพอดี จากสถิติของ ททท.สุราษฎร์ธานี [2] ช่วงเดือนที่มีนักท่องเที่ยวน้อยเฉลี่ยประมาณ 650-800 คน ในปี 2530 และ 890-1,000 คน ในปี 2531 ขณะที่ช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนเมษายน นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประมาณ 800-1,200 คน ในปี 2530 และ 1,000-1,900 คน ในปี 2531 ตามลำดับ สำหรับระยะเวลาที่นักบนเกาะสมุย นักท่องเที่ยวชาวไทยมีระยะเวลาพัก 2.51 วัน/คน ขณะที่วันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ เท่ากับ 13.76 วัน [1]

การพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะสมุย มีรูปแบบของการพัฒนาที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตเช่นเดียวกับแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลอื่น ๆ อาจแบ่งได้เป็นระยะดังนี้ :

- ระยะที่ 1 ในระยะแรกเริ่มมีบังกะโลเล็ก ๆ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่รักธรรมชาติ และการผจญภัยเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเงินไม่มากนัก บังกะโลที่นักในรุ่นแรกของเกาะสมุยจะทำด้วยไม้ หลังคาจั่ว ขนาดเล็ก และใช้วัสดุชั่วคราว มีทั้งประเภทห้องน้ำข้างใน และห้องน้ำรวม ส่วนใหญ่จะพยายามให้อาคารอยู่ชิด หรือใกล้ชายหาดมากที่สุด
- ระยะที่ 2 ได้มีการปรับปรุงบังกะโลขึ้น ลักษณะอาคารใช้วัสดุถาวรขึ้น เนื่องจากบริเวณนักท่องเที่ยวมากขึ้น และเริ่มมีนักท่องเที่ยวจากภายนอกเข้ามา เริ่มมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานขึ้น เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า โทรศัพท์ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักเป็นพวกที่มีฐานะปานกลาง ลักษณะการดำเนินกิจการเป็นแบบครอบครัว ยังไม่เป็นระบบธุรกิจ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจยังเป็นของคนท้องถิ่น

- ระยะที่ 3 บังคับโลกที่หนักมีมาตรฐานสูงขึ้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ได้รับการออกแบบและวางผังอาคาร มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง จากผู้มีความรู้ วัสดุก่อสร้างถาวร และได้มาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจากภายนอก มีความชำนาญด้านธุรกิจ กำลังทรัพย์มากกว่า ในระยะนี้ค่าครองชีพสูงขึ้น เริ่มมีปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม
- ระยะที่ 4 มีการลงทุนขนาดใหญ่ในระดับโรงแรม ที่มีมาตรฐานสูง มีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิต และรูปแบบการปกครองท้องถิ่น การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม กลายเป็นปัญหาสำคัญ นักลงทุนจากภายนอกจะมีบทบาทมากขึ้น จนสามารถควบคุมเศรษฐกิจได้ในธุรกิจด้านต่าง ๆ
- ระยะที่ 5 มีการลงทุนโดยอาศัยทุนจากต่างประเทศ ชาวท้องถิ่นได้รับผลกระทบจากการลงทุน แต่ไม่ได้ทำให้ชีวิตดีขึ้น เริ่มมีการดำเนินการบรรเทาการทำลายธรรมชาติและสภาวะแวดล้อม

ในปัจจุบันเกาะสมุยอยู่ในระยะที่ 2-3 ทำให้หลายคนเริ่มวิตกกังวลกับอนาคตการท่องเที่ยวและผลกระทบจากการท่องเที่ยวบนเกาะสมุย ทั้งนี้เพราะการเติบโตในด้านต่าง ๆ เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีทิศทางที่แน่นอน เนื่องจากยังไม่มีแผนพัฒนาที่มีผลในทางปฏิบัติ ลักษณะเช่นนี้คงจะดำเนินไปเช่นเดียวกับพัทยาและภูเก็ต ฯลฯ ซึ่งทำให้ต้องมีการแก้ปัญหาที่เป็นผลจากการท่องเที่ยวอย่างไม่สิ้นสุด ถ้าหากไม่มีแผนพัฒนาที่เหมาะสม และดำเนินการตามแผนที่วางไว้จะมีประสิทธิภาพ

2.5.2 ผลกระทบจากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวให้ทั้งผลดีและผลเสียต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว จากการสอบถามผู้นำและประชาชนในท้องถิ่น พอสรุปผลกระทบจากการท่องเที่ยวได้ดังนี้ :

- 1) ประชากร ปัจจุบันมีประชากรจากต่างถิ่นและต่างท้องที่มากขึ้น ในทางกลับกันประชากรท้องถิ่นบางส่วนได้ขายที่ดินให้ผู้ประกอบการเพื่อนำไปเป็นทุนในการแสวงหาที่ทำกินใหม่ ๆ
- 2) อาชีพ ประชากรมีงานทำและได้รายได้เพิ่มขึ้น (แต่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด) จากการเปลี่ยนแปลงจากอาชีพเกษตรกรรมมาสู่อาชีพการค้า บริการ และรับจ้าง ซึ่งมีทั้งการขยายตัวของอาชีพเดิม และอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ ปัญหาระยะยาวที่น่าพิจารณา ก็คือ การดึงเอาแรงงานรับทำงานจากภาคเกษตรกรรมมาสู่ภาคบริการมากขึ้น ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมต้องการปรับปรุงอย่างมาก อาจทำให้ภาคเกษตรกรรม

ถูกละเลย หรือไม่สามารถพัฒนาการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ

- 3) เศรษฐกิจ ค่าครองชีพสูงขึ้น ทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภค เช่น เนื้อสัตว์ ผัก และวัสดุก่อสร้าง ในขณะที่ประชากรส่วนใหญ่ยังมีพื้นฐานการเกษตร ทำให้เกิดปัญหาการกระจายรายได้ อีกทั้งยังการซื้อขายที่ดินเพื่อธุรกิจท่องเที่ยว และการเก็งกำไร ทำให้เกษตรกรที่มีรายได้น้อยจำเป็นต้องขายที่ดินในที่สุด
- 4) สังคม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ลดลง สังคมแบบดั้งเดิมค่อย ๆ สูญสิ้นไปเช่นเดียวกับสังคมที่ได้รับการพัฒนาทางวัตถุโดยทั่วไป โดยมีลักษณะความสัมพันธ์แบบธุรกิจมากขึ้น
- 5) วัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรม วัฒนธรรมใหม่มีผลต่อคนท้องถิ่น ทั้งวัฒนธรรม และสังคมของคนเมืองหลวงและตะวันตก ประเพณีท้องถิ่นได้รับความนิยมน้อยลง โดยเฉพาะคนที่ใกล้ชิดกับธุรกิจบริการสมัยใหม่ ในขณะที่นักท่องเที่ยวบางคนได้รับหรือเลียนแบบวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น เช่น พุทธศาสนา และวิถีชีวิตแบบง่าย ๆ ประหยัดของชาวเกาะ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านศีลธรรม ยาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์ การพนัน และปัญหาמיจนาซิน
- 6) ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร เช่น น้ำ หาดทราย และทางลงหาด มีการบุกรุกที่สาธารณะและแนวปะการัง โดยผู้ประกอบการบางรายก่อให้เกิดความไม่เรียบร้อย เสื่อมโทรม และธรรมชาติถูกทำลายมากขึ้น อีกทั้งยังส่งผลต่อมลภาวะจากลั้วม ชยะ น้ำเสีย และสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคแพร่หลายอย่างรวดเร็ว
- 7) การจราจร อุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนนสูง เนื่องจากสภาพถนนคอนกรีตที่ค่อนข้างดีและไม่คับคั่งแต่ค่อนข้างแคบ ทำให้มีการขับซี่ยวดยานด้วยความเร็วสูง และความไม่เคยชินกับเส้นทางบนเกาะสมุยของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีรถบรรทุกขนาดใหญ่ที่บรรทุกเกินพิกัดจำนวนมาก เป็นผลให้ต้องมีการซ่อมแซมถนนตลอดเวลา หากไม่มีการขยายถนนหรือไหล่ทางและการควบคุมน้ำหนักบรรทุกทุกอย่าง เครื่องครัดอุบัติเหตุคงจะเพิ่มสูงขึ้น